

Hovorna.

(Léon Duguit †.) Jeden z nejslavnějších francouzských právníků zemřel, aniž o tom bylo nejmenší zmínky v českých a — pokud víme — německých listech. Jaký rozdíl jeví se tu v mezinárodním oceňování zástupců věd právních a jiných, zejména přírodních věd! Co vše bychom se byli dočetli, kdyby byl místo Duguita zemřel nějaký jen přibližně tak slavný přírodovědec! Skutečnost, že se z právní vědy stala pouhá výlučně nacionální disciplína, do které ostatním jinonacionálním vědám právním nic není a o kterou se zpravidla vůbec nezajímají, zavinila arciv právní věda sama a to způsobem, jakým bývá — až na nepatrné výjimky — svými teoretiky pěstována. Je to způsob ryze materiální čili obsahový. Není pak ovšem divu, že o „problémy“ tohoto druhu, které týkají se otázek konkrétního obsahu toho či onoho právního řádu, jehož význam (jak praktický tak teoretický) jest místně a časově omezen, nezajímá se širší veřejnost vědecká a že dosažitelná sláva pěstitelů podobných problémů musí zůstatí nutně velmi nepatrná u srovnání s proslulostí, dosažitelnou pěstitelů jiných, zejména přírodních věd. Zesnulý, jehož ztráty dnes želíme, byl však právě v tomto směru vzácnou výjimkou a zasluhuje proto, aby jeho odchodu vzpomínala širší veřejnost než ta, která zpravidla truchlí nad hroby vynikajících teoretických právníků.

Léon Duguit narodil se v Libourne dne 4. února 1859 a zemřel v Bordeaux, kde působil učitelsky na universitě od r. 1883, dne 18. prosince 1928. Dožil se tedy téměř věku 70 let.

Nejdůležitější spisy Duguitovy jsou: *L'Etat, le droit objectif et la loi positive* (1901), *L'Etat, les gouvernants et les agents* (1903), *Traité de droit constitutionnel* (druhé vydání v pěti svazcích, 1921—1925; z třetího vydání vyšly pouze dva svazky), *Manuel de droit constitutionnel* (čtvrté vydání, 1923), *Le droit social, le droit individuel et les transformations de l'Etat* (1908), *Les transformations du droit privé depuis le Code Napoléon* (1911), *Les transformations du droit public* (1913), *Souveraineté et Liberté* (1920), *Le pragmatisme juridique* (1923), *Leçons de droit public général* (1926) atd.

Svou teorii práva nazýval Duguit sám pozitivismem nebo realismem a za správnou vědeckou metodu juristickou považoval jakýsi postup experimentální, obdobný experimentální (induktivní) metodě přírodovědecké. Odmítal po vzoru anglických, francouzských a jiných pozitivistů veškerou „metafysiku“ jako disciplínu nemoderní a nevědeckou. Tímto zásadním svým pojetím stala se mu právní věda nutně jakousi nesamostatnou součástí širší vědy sociální, t. j. vědy o lidské společnosti, jakožto disciplíny zásadně přírodovědecky orientované a přírodovědeckými metodami pěstované (experimenty!). Duguit podlehl zde jako všichni pozitivisté či realisté klamu, který ztotožňuje starou metafysiku, jednající o Bohu, duši, nesmrtelnosti a podobných více méně náboženských tematech s novodobou kritikou poznávání na základě idealistické filosofie Platonovy a Kantovy. Tito pozitivisté či realisté domnívají se — zpravidla velmi prostoduše —, že předmětem poznávání vědy v pravdě moderní jsou jen objekty lidskými smysly zjištělné, t. j. viditelné, hmatatelné atd. Nevědí, že bezprostředním předmětem poznávání, jímž operuje každá věda bez výjimky, jsou pojmy, tedy nic hmatatelného ani viditelného.

Ale Duguit naprosto nepatřil mezi prostoduché, t. j. filosoficky nevzdělané pozitivisty či realisty, kteří, ničeho nevědouce o filosofických problémech poznávání, směle se ohánějí svými domněle moderními pozitivistickými a realistickými hesly. Díla Duguitova ukazují, jak hlubokým myslitelem byl jejich autor, jak ovládal jednotlivé problémy teoretické a příslušnou vědeckou literaturu. Krásným příkladem neúporné zvědavosti stárnoucího vědce jest

důkladnost, jakou se ve třetím vydání svého Systému práva ústavního zabýval teorií normativní, francouzskému způsobu myšlení, nedotčenému zpravidla kritickou filosofií idealistickou, dosti vzdálenou, dáváje tím přes své zásadně opačné hledisko najevo přesvědčení o důležitosti tohoto nového směru noetického v právní vědě. Svými výklady o této teorii dokázal, že patří do nepočetné skupiny odpůrců normativní teorie, kteří se jí poctivě zabývali a jí porozuměli. Citovaný spis jeho je dále důkazem vzácného ovládnání vědecké literatury nejen domácí francouzské, nýbrž i cizí. Svou objektivnost v posuzování významu cizích směrů metodologických, vlastnímu stanovisku protichůdných, prokázal pak zesnulý slavný jurista francouzský tím, že na výzvu podepsaného ochotně uvázal se ve spoluvydavatelství nově založené mezinárodní „Revue pro teorii práva“, ač nemohl býti v pochybnosti, jaký teoretický směr tento nový časopis v první řadě bude pěstovati. Dokázal tím zajisté i svoji sympatii k národu československému. Zbylí dva vydavatelé Revue reklamou se, že bude velmi těžko za zemělého Duguita naléztí v řadách francouzských právníků rovnocennou náhradu. I osobně sympatický zjev zesnulého učence bude jim proto předmětem trvalé a věčné vzpomínky.

Fr. Weyr.

(Ukázky ze soudobých kritik normativní teorie.) K ukázkám podaným v minulém ročníku (str. 178, 181), možno přidati recenzi Alberta Hensela o Merklově „Allg. Verwaltungsrecht“ v Archiv des öffentlichen Rechts, 15. sv., seš. 2/3, str. 405—422. V cit. díle praví totiž Merkl na str. 17: „Stellt man die formelle Gesetzgebung unter dem Gesichtspunkt des unmittelbaren Verfassungsvollzuges zur Verwaltung in Gegensatz, um diese auf Vollzug qualifizierter, potenziertes Art zu beschränken, so müssen auch sonstige Akte, die zur Verfassung die gleiche Beziehung aufweisen wie formelle Gesetze, ebenfalls von der Verwaltung ausgenommen werden.“ A Hensel k tomu připomíná na str. 418 své kritiky: „Denken wir etwa an das bekannte verfassungsgesetzliche Schächtverbot in der Schweiz, so müßte die Nichtvornahme des Halsschnittes, bezw. positiv ausgedrückt das Schlachten des Viehs unter Anwendung der üblichen Methode als Gesetzgebung im Sinne von Merkl aufgefaßt werden.“ Kritik arcif ihned dodává: „Vielleicht liegt der Denkfehler bei mir, weil ich Merkl nicht richtig verstanden habe.“ Zdá se. — Joachim vytýká v „Časopise svobodné školy politických nauk v Praze“ (č. 3, str. 103) jistěmu autorovi příliš mnoho optimistické důvěry v moc litery práva a praví, že „je v tom něco příbuzného politickému nazírání t. zv. etatismu, který vše očekává od státní intervence i t. zv. Kelsenovy normativní teorie právní, která předpokládá, že vydáním normy je věc vyřízena“. Hned o několik řádek dále pak prohlašuje, že „Kelsenova teorie je vlastně také pouze novým jménem pro věc dávno známou“.

F. W.